

RAITIOVAUNUKALUSTON HANKINTA RAIDE-JOKERIN LIIKENNÖINTIÄ VARTEN

293/07.71.711/2016

Hallitus § 84

Esittelijä
ValmistelijaToimitusjohtaja Suvi Rihtniemi
Sopimuspäällikkö Kimmo Sinisalo, p. 4766 4248

Hankesuunnitelma pääkaupunkiseudun ensimmäisestä pikaraitiotiestä, poikittaisliikenteen runkolinjan 550 korvaavasta Raide-Jokerista on hyväksytty Helsingin kaupunginvaltuustossa 15.6.2016 (178 §) ja Espoon kaupunginvaltuustossa 13.6.2016 (84 §). Toteutushankkeen tavoitteena on, että Raide-Jokerin liikenne voisi alkaa elokuussa 2021. Uuden raitiolinjan liikennöintiin tarvitaan myös uudet raitiovaunut. Hankesuunnitelman mukaan tarvittava hankinta olisi 29 kahteen suuntaan ajettavaa kokonaan matalalattiaista raitiovaunua, jotka olisivat joko 30 metriä pitkiä ja 2,65 metriä leveitä tai 33 metriä pitkiä ja 2,40 metriä leveitä. Jälkimmäinen kapeampi vaunumalli pystyisi liikkumaan myös Helsingin nykyisellä raitiotieverkolla ja varikoilla, mikäli vaunu suunnitellaan täyttämään tiukemman kaarresäteen tekniset vaatimukset.

Nykyisen raitiovaunuliikenteen tuotannosta vastaava Helsingin kaupungin liikennelaitos HKL on aikaisemmin kilpailuttanut uusien raitiovaunujen hankinnan, jonka voitti Transtech Oy:n (nykyinen omistaja Skoda) Artic-malli. Tämän hankinnan ensimmäiset vaunut ovat jo liikenteessä, ja vaunumalli on todettu teknisesti onnistuneeksi Helsingin raitiotieverkolla liikennöintiin. Hankintasopimukseen sisältyy useita lisähankintaoptioita, joista yksi on tarkoitettu Raide-Jokerille soveltuvien kahteen suuntaan ajettavien vaunujen hankintaan. HKL on kesän aikana neuvotellut tämän hankintaoption käyttämisestä ja niistä teknisistä muutoksista, joilla vaunumallista saadaan mahdollisimman hyvin Raide-Jokerille soveltuva. Uusi Artic-vaunuratkaisu soveltuisi myös liikkumaan nykyisellä raitiotieverkolla ja varikoilla, ja yhteensopivuudesta olisi hyötyä mm. uuden kaluston koeajo-, käyttöönotto- ja koulutusvaiheessa sekä huollon ja peruskorjausten järjestämisessä.

Toinen vaihtoehto Raide-Jokerin raitiovaunukaluston hankkimiseksi on käynnistää välittömästi hankintaprojekti toteuttamaan tarjouskilpailu kokonaan uuden vaunumallin hankinnasta. HSL on teettänyt Rambollin saksalaisella raitioliikenteen osaamiskeskuksella konsulttiselvityksen, jossa on vertailtu Artic-optioratkaisua viime vuosina toteutuneisiin vastaavan kaltaisen pikaraitiotiekaluston kilpailutuksiin. Selvityksessä on tunnistettu Raide-Jokerille soveltuvia eri toimittajien vaunumalleja ja arvioitu hintatasoa, joka hankkeen tekniset vaatimukset täyttävälle raitiovaunuille voisi muodostua uudessa tarjouskilpailussa.

Vertailuselvityksen keskeiset tulokset ovat:

- Raide-Jokerille modifioitu Artic-optiovaunu on tarkoitukseen soveltuva,

teknisesti korkealaatuinen ja suorituskykyinen kulkuneuvo

- ehdotettu X54-runkoratkaisu on nykyaikaisten raitiovaunujen tyypillisten perusmallien (kaupunkiraitiovaunun ja pikaraitiotievaunun) välimuoto ja sellaisenaan aikaisemmin kokeilematon, mutta HKL:n antaman selvityksen perusteella sen pitäisi olla toimiva

- vaunumallissa on esitetty ominaisuuksia, joita ei uudella pikaraitiotiellä liikennöitävässä vaunussa tyypillisesti tarvita ja jotka perustuvat ensisijaisesti yhteensopivuuteen nykyisen raitiotieverkon kanssa

- uudessa tarjouskilpailussa olisi mahdollista vaatia yhteensopivuutta, mutta sen vaatimat muutokset eri valmistajien standardivaunumalleihin aiheuttaisivat merkittävän lisäkustannuksen ja teknisen riskin

- muilta osin vastaavanlaisen raitiovaunun hankintahinta uudessa tarjouskilpailussa osuisi todennäköisesti välille 2,8 – 3,6 miljoonaa euroa/vaunu + varaosat ja muut hankinta- ja käyttöönottoprojektin kiinteät kustannukset

- tarjouskilpailuissa toteutunut hintataso vaihtelee huomattavasti, ja siihen vaikuttaa hankekohtaisten vaatimuserojen lisäksi mm. eri valmistajien tuotantotilanne ja kilpailukohteen strateginen merkitys markkinoilla

- tarjouskilpailun avulla hankinta on mahdollista toteuttaa viidessä vuodessa elokuuhun 2021 mennessä, mutta aikataulu on tiukka ja altis häiriöille, ja joka tapauksessa uusien vaunujen prototyypikoeajan aika ja mahdollisuudet tehdä muutoksia tuotantosarjan vaunuihin jäisivät hyvin rajoitetuiksi

Raitiovaunujen hankinta on tarkoitus toteuttaa HSL:n ja HKL:n yhteistyönä siten, että uusia vaunuja tullaan käyttämään pääkaupunkiseudun raitioliikenteessä niiden koko elinkaaren ajan. HKL sitoutuu toteuttamaan Raide-Jokerin raitiovaunujen hankinnan HSL määrittelemien vaatimusten mukaisesti ja HSL sitoutuu korvaamaan vaunukaluston hankinnasta, rahoituksesta, hallinnosta, käytöstä, ylläpidosta ja varikoista aiheutuvat kustannukset. Vaunujen lopullinen hankintapäätös HKL:ssä edellyttää HSL:n erillistä hyväksyntää hankittavien vaunujen lukumäärälle, ominaisuuksille ja kustannuksille. Hankinnan valmistelusta allekirjoitetaan HSL:n ja HKL:n välinen yhteistyöpöytäkirja, joka korvataan hankintapäätöksen jälkeen tehtävällä sopimuksella.

Yhteistyösopimuksen ehdoilla varmistetaan, että HSL:llä on mahdollisuus myöhemmin erikseen päättää järjestää Raide-Jokerin liikenteen operointi kilpailuttamalla. Tässä vaihtoehdossa raitiovaunut ja varikkotilat vuokrattaisiin HKL:ltä tai erilliseltä kalustoyhtiöltä kilpailutetun operaattorin käytettäväksi samaan tapaan kuin Sm5-lähijunakaluston kanssa toimitaan.

Tällöin HKL (tai kalustoyhtiö) vastaisi edelleen raitiovaunujen raskaammasta kunnossapidosta, peruskorjauksista ja elinkaaren hallinnasta.

Raide-Jokerilla käytettävien vaunujen muotoilussa, väriyksessä ja

varustelussa tullaan ottamaan huomioon HSL:n määrittelemät seudullisen pikaraitiotieliikenteen brändäys- ja palvelutavoitteet, jotka valmistellaan loppuvuoden 2016 aikana.

HKL on antanut HSL:lle toistaiseksi luottamuksellista tietoa neuvotteluissa Transtech/Skodan kanssa käsitellyistä teknisistä muutoksista, toimitusaikataulusta ja muista option käyttöön liittyvistä ehdoista sekä niiden kustannuksista. Lisäksi HKL on esittänyt vaikutusarvion ehdotettujen teknisten ominaisuuksien ja erityisesti nykyisen raitiotieverkon mukaisen yhteensopivuuden hyödyistä ja kustannuksista vaunujen käyttöaikana.

Johtopäätöksenä selvityksistä voidaan todeta, että mikäli Raide-Jokerin raitiovaunujen halutaan olevan yhteensopivia Helsingin nykyisen raitioverkon kanssa, HKL:n ehdottaman Artic-option käyttäminen on selvästi riskittömin ja kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto vaunujen hankintaan. Mikäli yhteensopivuusvaatimusta ei huomioida, Artic-option kustannus ja kokonaistaloudellinen edullisuus ovat samaa luokkaa kuin mitä tarjouskilpailulla todennäköisesti saavutettaisiin, mutta hankinnan riskit ja projektikustannukset ovat edelleen pienemmät.

HKL jatkaa hankinnan valmistelua HSL:n esittämien tavoitteiden ja yhteistyöpöytäkirjassa sovittujen periaatteiden mukaisesti. Ennen HKL:n varsinaista hankintapäätöstä hankinnan keskeiset pääkohdat, kuten vaunujen lukumäärä, ominaisuudet ja hankintakustannus, tuodaan HSL:n hallituksen hyväksyttäväksi.

Ehdotus (SR)

Hallitus päättää

valtuuttaa toimitusjohtajan hyväksymään ja allekirjoittamaan HSL:n ja HKL:n välisen yhteistyöpöytäkirjan, jossa vahvistetaan Raide-Jokerin raitiovaunuhankinnan periaatteet

asettaa yhteistyöpöytäkirjalle ja sen perusteella tehtävälle sopimukselle seuraavat sitovat ehdot:

- HKL sitoutuu toteuttamaan Raide-Jokerin raitiovaunujen hankinnan HSL:n määrittelemien vaatimusten mukaisesti
- uusia vaunuja tullaan käyttämään pääkaupunkiseudun raitioliikenteessä niiden koko elinkaaren ajan
- HKL vastaa raitiovaunujen elinkaaren hallinnasta, peruskorjauksista ja raskaasta kunnossapidosta tarkemmin sovittavalla tavalla
- HSL sitoutuu korvaamaan vaunukaluston hankinnasta, rahoituksesta, hallinnosta, käytöstä, ylläpidosta ja varikoista aiheutuvat kustannukset vaunujen koko elinkaaren ajalta
- korvauserusteena ovat toteutuneet asianmukaiset kustannukset, jotka HKL on velvollinen esittämään HSL:lle läpinäkyvästi eriteltynä
- vaunujen lopullinen hankintapäätös HKL:ssä edellyttää HSL:n erillistä

hyväksyntää hankittavien vaunujen lukumäärälle, ominaisuuksille ja kustannuksille

- hankittavien raitiovaunujen tarkemmassa suunnittelussa vaunujen muotoilun, värityksen ja varustelun osalta otetaan yhteistyössä huomioon HSL:n määrittelemät seudullisen pikaraitiotieliikenteen brändäys- ja palvelutavoitteet

- yhteistyöehdoilla varmistetaan, että HSL:llä on mahdollisuus myöhemmin erikseen päättää järjestää Raide-Jokerin liikenteen operointi kilpailuttamalla, jolloin raitiovaunut ja varikkotilat voidaan vuokrata tarjouskilpailun voittaneen operaattorin käytettäväksi

- vaunuhankintaan ja Raide-Jokerin ratahankkeen toteutukseen liittyvistä riskeistä sovitaan tarkemmin siten, että HSL ei vastaa rajoituksetta sellaisista lisäkustannuksista, joita voi aiheutua Raide-Jokerin infrastruktuurin rakentamisen tai vaunuhankinnan peruuntumisen, keskeytyksen tai viivästymisen seurauksena.

Käsittely

Osaston johtaja Reijo Mäkinen selosti asiaa.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.